Тетяна Голубенко

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ

На думку С. Хатунцевої, психолого-педагогічні умови – це джерело виникнення, існування та розвитку самого педагогічного процесу, запорука його присутності та можливостей удосконалення. Більше того, спеціально створені психолого-педагогічні умови мають здатність регулювати педагогічний процес, можливість робити його компоненти співвідносними один до одного [2, с. 97].

Ми вважаємо, що активізація пізнавальної діяльності молодших школярів засобами інтегрованого навчання буде ефективна за таких умов:

1) врахування вікових та індивідуальних особливостей школярів, пізнавального досвіду дітей даного віку;
2) позитивна емоційна налаштованість учасників освітнього процесу;
3) органічне включення елементів інтеграції в освітній процес;
4) співпраця та співтворчість учителя та учнів.

Розкриємо сутність та зміст цих психолого-педагогічних умов.

Перша умова – врахування вікових та індивідуальних особливостей школярів, врахування соціально пізнавального досвіду дітей даного віку.

Вікові психологічні властивості зумовлені конкретно-історичними умовами, в яких розвивається людина, спадковістю і в деякій мірі характером виховання, особливостями діяльності і спілкування індивіда. Для кожного віку існує специфічна ситуація розвитку, тобто певне співвідношення умов соціальної сфери і внутрішніх умов формування особистості. Тому у кожної дитини буде різний рівень розвитку пізнавальних процесів. Але взаємодія зовнішніх і внутрішніх факторів породжує типові психологічні особливості, загальні для більшості індивідів одного віку.

Індивідуальність характеризується сукупністю інтелектуальних, вольових, моральних, соціальних та інших рис людини, які постійно вирізняють одну людину від інших людей. Індивідуальність виражається в індивідуальних особливостях. До індивідуальних особливостей належать своєрідність відчуттів, сприймання, мислення, пам’яті, уяви, особливості інтересів, нахилів, здібностей, темпераменту, характеру особистості. Індивідуальні особливості впливають на розвиток особистості; вони в значній мірі обумовлюють формування всіх якостей.

Коли говорять про врахування індивідуальних особливостей, мається на увазі не пристосування завдань і основного змісту навчання й виховання до окремого школяра, а пристосування форм і методів педагогічного впливу до окремого школяра, до індивідуальних

особливостей для того, щоб забезпечити найсприятливіші можливості для розвитку пізнавальних сил, активності, нахилів і обдарувань кожного учня.

У кожної дитини, навіть в 6 років, є вже певний свій досвід. Завдання, які добирає вчитель, повинні бути також соціально обумовлені вміннями та досвідом дитини. Якщо знехтувати цим фактором, то завдання та урок у цілому будуть для учнів не цікавими і рівень пізнавальної активності стане нижчим. Одні учні будуть неспроможні виконати завдання, а іншим вони будуть здаватися дуже легкими та не цікавими.

Друга умова – позитивна емоційна налаштованість учасників освітнього процесу.

Дану умову варто розглядати з психологічної точки зору. Емоції справляють вплив на усі сфери людського життя, в тому числі і на навчання.

Якщо у класі створено доброзичливу, невимушену атмосферу, якщо тут визнають унікальність кожного (і педагога, й учнів) та підтримують їх, це значно підвищує ефективність навчання. Позитивна атмосфера може перетворити клас у приємніше місце, що, в свою чергу, буде мотивувати вчитися та спонукати підвищенню рівня пізнавальної активності учнів.

Негативне ставлення до навчання пов’язане з негативними емоціями страху, образи, незадоволеності собою та вчителем. Позитивне ставлення до навчання пов’язане з позитивними емоціями подиву, переживання до незвичайності, впевненості у своїх силах, гордості за себе. Емоційно забарвлені знання запам’ятовуються швидше і міцніше, ніж знання, що позбавлені індивідуальності і залишають людину байдужою. І це постійно треба враховувати при доборі навчального матеріалу. Вчитися треба весело.

Третя умова – органічне включення елементів інтеграції в освітній процес. Задовольнити цю умову зможе професійний фахівець, який вивчає проблему не тільки на теоретичному рівні, а й на емпіричному.

Впровадження елементів інтеграції у навчальний процес вимагає ґрунтовної підготовки: добору навчально-методичних матеріалів, ретельного вивчення індивідуальних особливостей учнів класу, складання пану та методичних матеріалів, ретельного т. ін.

Елементи інтеграції повинні органічно поєднуватися між собою, відповідати змісту і меті уроку, допомагати розв’язати головні завдання та зацікавити учнів для подальшої пізнавальної діяльності. Важливою

Важливою особливістю є те, що вчитель, який впроваджує інтеграцію в освітній процес має бути обізнаний з усіх предметів, які він поєднує.

Четверта умова – співпраця та співтворчість учителя та учнів.

Відносини вчителів і учнів є тим середовищем, в якому відбувається становлення і розвиток особистості школяра. Основу цих відносин в технології саморозвитку становить особистісний підхід і педагогіка

співробітництва. Це означає гуманізм і демократизм відносин, визнання права кожного школяра на своєрідність, неповторність, унікальність безоцінного ставлення до нього як до особистості.

Стилі взаємостосунків педагога і учнів є особливо значущою складовою педагогічного спілкування, адже вони сприяють успішному засвоєнню знань дітьми та їх особистісному розвитку, або загальмовують ці процеси. При цьому в діяльності та спілкуванні дітей і педагогів має культивуються самоврядування, рівноправність і рівноцінність особистісних позицій всіх учасників педагогічного процесу. Для різних вікових категорій учнів співпраця повинна приймати різні прояви.

Важливим є спілкування, співпраця вчителя та учнів уроці. Саме з любові і поваги проростає коріння взаєморозуміння, взаємозбагачення, взаємодопомоги, взаємодовіри, взаємоконтролю. Доброзичливе, щире, відкрите, емоційне, наукове спілкування – ось що таке урок.

Таким чином, можна сказати, що співпраця вчителя і учня – це одночасно і спільна діяльність, та організаційна система активності суб'єктів взаємодії, для якої властиві:

1) просторова і тимчасова співприсутність,
2) організація та управління діяльністю,
3) поділ функцій, дій, операцій,
4) наявність позитивних міжособистісних стосунків [2].

Отже, сукупність вище перерахованих психолого-педагогічних умов повинна створити комфортну для освітнього процесу атмосферу, а також активізувати пізнавальну діяльність учнів.

Список використаних джерел

1. Іванчук М. Г. Міжособистісна взаємодія в умовах інтегрованого підходу до навчання / М. Г. Іванчук. // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2004. – Вип. ІІ. – С. 138–145.
2. Хатунцева С. Педагогічні умови адаптації викладача-початківця до професійно-педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі : дис. … канд. пед. наук: 13.00.04 / С. Хатунцева. – Харків, 2004.

Тетяна Голцбергер

ПРАВА І СВОБОДИ В УКРАЇНІ: КОНСТИТУЦІЙНО–ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ

Україна є суверенною, незалежною, правовою, соціальною, демократичною державою. Задекларована норма трактується, що Україна є державою, де людина, її життя, честь та гідність є найвищою соціальною цінністю, саме таким змістом наповнена стаття 3 Конституції України [1].